

Úloha vedoucího organizace při řešení mimořádných událostí a krizových situací

METODICKÁ POMŮCKA pro management právnických osob a podnikajících fyzických osob

Metodická pomůcka je určena k poskytnutí základní orientace v krizové legislativě a k seznámení s působností právnických osob a podnikajících fyzických osob při řešení mimořádných událostí a krizových situací a při odstraňování jejich následků. Informuje o návaznosti činnosti právnických osob a podnikajících fyzických osob na činnost orgánů krizového řízení Moravskoslezského kraje.

Úvod

Zákony č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů, č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon), a č. 241/2000 Sb., o hospodářských opatřeních pro krizové stavy a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů, upravují úkoly právnických osob a podnikajících fyzických osob při zajišťování připravenosti správních obvodů kraje a obcí na mimořádné události a krizové situace a stanoví jim úkoly k vlastní připravenosti. Zároveň vymezují jejich úlohu při provádění záchranných a likvidačních prací (ZaLP), při ochraně obyvatelstva (zaměstnanců), při zajišťování připravenosti na řešení krizových situací a v době krizového stavu.

Ve všech uvedených zákonech jsou v ustanoveních o právnických osobách a podnikajících fyzických osobách stanoveny požadavky na jejich činnost, zejména rámce povinností, které jim mohou orgány krizového řízení, vč. bezpečnostních rad a krizových štábů, příslušného stupně uložit.

Ze zákonů, které mají své opodstatnění v činnosti právnických osob a podnikajících fyzických osob, jsou dále důležité: zákon č. 224/2016 Sb., o prevenci závažných havárií způsobených vybranými nebezpečnými chemickými látkami nebo chemickými přípravky a o změně zákona č. 634/2004 Sb., o správních poplatcích, ve znění pozdějších předpisů, (zákon o prevenci závažných havárií), a zákon č. 254/2001 Sb., o vodách a změně některých zákonů (vodní zákon).

Poznámka:

*Termín **právnická osoba a podnikající fyzická osoba** je v textu zastoupen termínem **organizace**. **Vedoucí organizace** je statutárně nejvyšší představitel právnické osoby a podnikající fyzické osoby.*

Výklad některých pojmů

Integrovaný záchranný systém (IZS) – koordinovaný postup jeho složek (Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, Policie ČR, zdravotnická záchranná služba, ad.) při přípravě na mimořádné události, provádění ZaLP, a při ochraně obyvatelstva před a po dobu vyhlášení krizových stavů.

Operační a informační středisko integrovaného záchranného systému (OPIS) - stálý orgán pro koordinaci složek IZS, kterým je operační a informační středisko Hasičského záchranného sboru Moravskoslezského kraje.

Mimořádná událost (MU) – škodlivé působení sil a jevů vyvolaných činností člověka, přírodními vlivy, a také havárie, které ohrožují život, zdraví, majetek nebo životní prostředí a vyžadují provedení ZaLP.

Druhy a příklady závažných MU

Živelní pohromy	Technické či jiné havárie	Ostatní MU
<ul style="list-style-type: none"> ▪ povodeň ▪ otřesy nebo sesuv půdy ▪ vichřice, větrná smršť, tornádo ▪ extrémní chlad, teplo, sucho ▪ sněhová kalamita ▪ požár velkého rozsahu	<ul style="list-style-type: none"> ▪ havárie s únikem nebezpečné látky ▪ radiační havárie ▪ ropná havárie ▪ havárie plynovodu, vodovodu, elektrických rozvodů aj. ▪ destrukce staveb ▪ únik metanu ▪ velká dopravní nehoda	<ul style="list-style-type: none"> ▪ teroristický čin ▪ epidemie ▪ epizootie ▪ a další

Krizová situace – mimořádná událost, narušení kritické infrastruktury nebo jiné nebezpečí, při nichž je vyhlášen krizový stav.

Záchranné práce – činnost k odvrácení nebo omezení bezprostředního působení rizik vzniklých mimořádnou událostí, zejména ve vztahu k ohrožení života, zdraví, majetku nebo životního prostředí, a vedoucí k přerušení jejich příčin.

Likvidační práce – činnosti k odstranění následků způsobených mimořádnou událostí.

Ochrana obyvatelstva – plnění úkolů civilní ochrany, zejména varování, evakuace, ukrytí a nouzové přežití obyvatelstva a další opatření k zabezpečení ochrany jeho života, zdraví a majetku.

Velitel zásahu – zpravidla velitel jednotky požární ochrany nebo vedoucí funkcionář Hasičského záchranného sboru Moravskoslezského kraje. V některých případech může být velitelem zásahu velitel nebo vedoucí zasahující složky IZS, která v místě zásahu provádí převažující činnost (např. při narušení veřejného pořádku a bezpečnosti může být velitelem zásahu příslušník Policie ČR).

Povodňová komise – plní úkoly při ochraně před povodněmi. Obecní rada může zřídit povodňovou komisi obce, jinak tuto činnost zajišťuje obecní rada. Starosta obce s rozšířenou působností (hejtman kraje) zřizuje povodňovou komisi obce s rozšířenou působností (kraje).

Kritická infrastruktura (KI) – prvek KI nebo systém prvků KI, narušení jehož funkce by mělo závažný dopad na bezpečnost státu, zabezpečení základních životních potřeb obyvatelstva, zdraví osob nebo ekonomiku státu.

Evropská kritická infrastruktura (EKI) – KI na území České republiky, jejíž narušení by mělo závažný dopad i na další členský stát Evropské unie.

Prvek KI – zejména stavba, zařízení, prostředek nebo veřejná infrastruktura, určené podle průřezových a odvětvových kritérií; je-li prvek KI součástí EKI, považuje se za prvek EKI.

Subjekt KI – provozovatel prvku KI; jde-li o provozovatele EKI, považuje se tento za subjekt EKI.

Ochrana KI – opatření zaměřená na snížení rizika narušení funkce prvku KI.

Krizové opatření – organizační nebo technické opatření určené k řešení krizové situace a odstranění jejích následků, včetně opatření, jimiž se zasahuje do práv a povinností osob.

Krizové řízení – souhrn řídicích činností orgánů krizového řízení zaměřených na analýzu a vyhodnocení bezpečnostních rizik a plánování, organizování, realizaci a kontrolu činností prováděných v souvislosti s přípravou na krizové situace a jejich řešením, nebo s ochranou kritické infrastruktury.

Krizový štáb obce s rozšířenou působností (ORP)/kraje - zřizuje starosta ORP/hejtman jako svůj pracovní orgán k řešení MU a krizových situací.

Krizový štáb (havarijní komise apod.) organizace – může být zřízen (zřízena) vedoucím organizace jako jeho pracovní orgán k řešení MU a krizových situací.

Věcná pomoc – poskytnutí věcných prostředků při provádění ZaLP a při cvičení na výzvu velitele zásahu, hejtmana kraje nebo starosty obce; za poskytnutí věcného prostředku náleží peněžní náhrada; věcný prostředek – movitá nebo nemovitá věc nebo poskytovaná služba, pokud tuto věc nebo službu lze využít při řešení krizové situace. Věcnou pomocí se rozumí i pomoc poskytnutá dobrovolně bez výzvy, ale se souhlasem nebo s vědomím velitele zásahu, starosty obce nebo hejtmana kraje.

Osobní pomoc – činnost nebo služba při provádění ZaLP a při cvičení na výzvu velitele zásahu, hejtmana kraje nebo starosty obce; za poskytnutí osobní pomoci náleží peněžní náhrada. Osobní pomocí se rozumí i pomoc poskytnutá dobrovolně bez výzvy, ale se souhlasem nebo s vědomím velitele zásahu, starosty obce nebo hejtmana kraje.

Dobrovolná pomoc je zpravidla bezúplatná, po vzájemné dohodě lze poskytnout peněžní náhradu.

Nezbytná dodávka – dodávka výrobků, prací a služeb, bez níž nelze zajistit překonání krizových stavů.

Mobilizační dodávka - nezbytná dodávka pro podporu ozbrojených sil a ozbrojených bezpečnostních sborů uskutečňovaná po vyhlášení stavu ohrožení státu a válečného stavu.

Krizové stavy

krizový stav	vyhlašuje (pro území)	z důvodu	nejdelší doba
stav nebezpečí	hejtman kraje (celý kraj nebo část kraje)	jsou-li ohroženy životy, zdraví, majetek, životní prostředí, pokud nedosahuje intenzita ohrožení značného rozsahu, a není možné odvrátit ohrožení běžnou činností správních úřadů, orgánů krajů a obcí, složek integrovaného záchranného systému nebo subjektů kritické infrastruktury	30 dnů (déle se souhlasem vlády)
nouzový stav	Vláda ČR (celý stát nebo omezené území státu)	živelních pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost, nebo průmyslových havárií, nehod nebo jiného nebezpečí, které ve značném rozsahu ohrožují životy, zdraví nebo majetkové hodnoty anebo vnitřní pořádek a bezpečnost	30 dnů (déle se souhlasem poslanecké sněmovny)
stav ohrožení státu	Parlament ČR na návrh Vlády ČR (celý stát)	je-li bezprostředně ohrožena svrchovanost státu nebo územní celistvost státu anebo jeho demokratické základy	není omezeno
válečný stav	Parlament ČR (celý stát)	je-li ČR napadena, nebo je-li třeba plnit mezinárodní smluvní závazky o společné obraně proti napadení	není omezeno

Základní postup vedoucího organizace při řešení MU v mezích jeho působnosti

1. O vzniku MU, kterou je organizace dotčena, je její vedoucí vyrozuměn OPIS. To platí, je-li organizace zařazena do systému vyrozumění (systém pro předávání informací o hrozící nebo nastalé MU orgánům krizového řízení) v rámci Havarijního plánu MSK, nebo je-li organizace určena krizovým plánem kraje. Organizace nezařazené do systému vyrozumění jsou „pouze“ varovány (např. varovným signálem sirén) a informace získávají následně z veřejných informačních prostředků.

Pokud je vedoucí organizace o MU vyrozuměn vnitřní cestou (MU vznikne u organizace), zabezpečí informování OPIS, případně ověření, zda je OPIS informován o této MU, a to především v případě, že je ohrožena nebo může být ohrožena další organizace nebo okolní obyvatelstvo. V případě potřeby, podle druhu a charakteru MU, vyrozumí o vzniku MU nebo o ohrožení MU své zástupce, další členy managementu a osoby odpovědné za vnitřní bezpečnost osob a objektů. Má-li vlastní nebo smluvně zajištěné síly a prostředky k provedení ZaLP, zabezpečí jejich povolání. V rámci možností se urychleně dostaví na místo MU (popř. vyšle svého zástupce) a zde kontaktuje velitele zásahu, kterým je informován o průběhu řešení MU.

2. Zajistí vůči svým zaměstnancům, dotčeným MU, potřebná ochranná opatření. V případě potřeby a na základě dohody s velitelem zásahu se vedoucí v rámci svých pravomocí a možností podílí na organizaci a provádění ZaLP a zejména na opatřeních k ochraně obyvatelstva:
  - zajištění varování osob na území spravovaném organizací a přilehlém území před hrozícím nebezpečím (v koordinaci s OPIS a složkami IZS) a poskytování informací;
  - organizaci evakuace osob z ohrožených prostorů spravovaných organizací v koordinaci se složkami IZS, popř. ukrytí osob.

K tomu využívá vlastní interní bezpečnostní dokumentaci, případně plán krizové připravenosti (pokud byla organizace vyzvána k jeho zpracování) nebo plán krizové připravenosti subjektu KI.

Na výzvu velitele zásahu zajistí účast kompetentního zástupce organizace ve štábu velitele zásahu.

Poznámka:

*Organizace, která zajišťuje plnění opatření, vyplývajících z krizového plánu kraje, je povinna na výzvu příslušného orgánu krizového řízení zpracovat **plán krizové připravenosti** - plán, ve kterém je upravena příprava organizace k řešení krizových situací.*

Pokud je organizace subjektem KI, odpovídá za ochranu prvku KI a za tímto účelem je povinna vypracovat plán krizové připravenosti subjektu KI.

Povinnosti organizace při provádění ZaLP

- poskytnout osobní nebo věcnou pomoc na výzvu velitele zásahu, starosty obce nebo hejtmana kraje;
- strpět vstup osob provádějících ZaLP na pozemky a do staveb a použití nezbytné techniky, provedení terénních úprav, budování ochranných staveb, vyklizení pozemku a odstranění staveb, jejich částí a porostů, pokud je vlastníkem nebo uživatelem nemovitostí;

dále došlo-li u organizace k havárii:

- provádět neprodleně ZaLP,
- podílet se na varování osob ohrožených havárií,
- poskytnout veliteli zásahu informace o skutečnostech, které by mohly ohrozit zdraví osob provádějících zásah nebo ostatního obyvatelstva (o výbušninách, nebezpečných chemických látkách a dalších ohrožujících faktorech), spolupracovat se složkami IZS, správními úřady a orgány kraje a obcí,
- zabezpečit asanační práce včetně zneškodnění odpadů vzniklých v důsledku havárie i její likvidace.

Poznámka:

Za omezení vlastnického nebo užívacího práva, poskytnutí věcné nebo osobní pomoci náleží organizaci peněžní náhrada. Náhradu poskytuje krajský úřad. Náhrada škody se organizacím, které zavinily vznik havárie, neposkytuje.

Organizace, která je při vlastnictví, spravování nebo užívání objektů, zařízení a pozemků dotčena prováděním opatření k ochraně obyvatelstva a podílí se na ZaLP (např. v zóně havarijního plánování), se v rámci havarijní připravenosti aktivně účastní cvičení v těchto prostorech.

Povinnosti organizace při řešení krizové situace

- poskytnout věcné prostředky potřebné k řešení krizové situace (povinnost ukládá hejtman, při nebezpečí z prodlení starosta, který neprodleně informuje hejtmana), pokud zvláštní předpis nestanoví jinak;
- splnit krizová opatření nařízená vládou nebo hejtmanem;
- splnit krizová opatření stanovená starostou ORP nebo starostou obce;
- splnit úkoly nad rámec opatření uvedených v krizových plánech, pokud organizaci tyto úkoly uloží hejtman nebo starosta ORP nebo starosta obce.

Povinnosti organizace při plnění hospodářských opatření za krizových stavů

na základě rozhodnutí vlády, hejtmana nebo starosty ORP:

- dodávat výrobky, práce nebo služby, které jsou předmětem její činnosti nebo podnikání, a to v přiměřeném množství;
- skladovat ve svých prostorách materiál určený pro řešení krizové situace a odstranění jejích následků nebo toto skladování strpět;
- přemístit dopravní a mechanizační prostředky, jakož i výrobní nebo provozní prostředky movité povahy a zásoby na určené místo;

na základě zavedení regulace vládou nebo hejtmanem:

- respektovat stanovení způsobu, jakým bude regulováno množství zboží prodávané spotřebiteli;
- akceptovat stanovení maximálního množství zboží, na něž vznikne spotřebiteli nárok;
- dodržet stanovení okruhu spotřebitelů, kterým budou vybrané položky zboží dodávány přednostně;
- akceptovat regulační opatření, kterými se mění způsob řízení a organizace dopravy.

Poznámka:

Nezbytnou dodávku hradí její odběratel. Náklady a výdaje spojené s použitím regulačních opatření nese správní úřad, který regulační opatření vyhlásil.

Regulační opatření za nouzového stavu stanoví vláda.

Operační a informační středisko IZS

- 1) OPIS IZS MSK je součástí Krajského centra tísňového volání (KCTV), které sdružuje dispečerská pracoviště všech základních složek IZS a Městské policie Ostrava. KCTV je jediným pracovištěm v Moravskoslezském kraji pro příjem tísňových volání (linky 150 a 112, 155, 158 a 156 v rámci Statutárního města Ostrava) a je umístěno v budově Integrovaného bezpečnostního centra MSK v Ostravě.
- 2) Na základě přijatých oznámení vysílá síly a prostředky k likvidaci MU a dále:
  - přijímá a vyhodnocuje informace o mimořádné události;
  - zprostředkovává organizaci úkolů, ukládaných velitelem zásahu;
  - plní úkoly, uložené orgány, oprávněnými koordinovat ZaLP;
  - zabezpečuje vyrozumění základních a ostatních složek IZS a vyrozumění státních orgánů a orgánů územních samosprávných celků podle dokumentace IZS (havarijní plán kraje, vnější havarijní plány, poplachový plán IZS kraje);
  - povolává a nasazuje síly a prostředky složek IZS dle poplachového plánu IZS kraje nebo podle požadavků velitele zásahu;
  - vyžaduje a organizuje osobní a věcnou pomoc podle požadavků velitele zásahu;
  - při nebezpečí z prodlení provádí varování obyvatelstva na ohroženém území.
- 3) V případě vzniku mimořádné události (popř. při vyhlášení krizového stavu) zabezpečuje orgánům krizového řízení základní informační servis.